

« zurück blättern vor »

TAMA subst. f. (m.), ab 1297; auch *tam.* 1) ‘Bauwerk zum Aufstauen von Wasser bei der Regulierung von Flüssen’ – ‘zaporą wodną przegradzająca dolinę rzeki w celu spiętrzenia wody’: (1297) 18. Jh. PPom 496, STP *Piscandi licentiam... in Wisla... usque ad agger, quod tham dicitur..., predictis civibus indulgemus.* o 1474 WierzbWarsz 20, STP *Toti communitati dicte civitatis Warschowiensis caudam Wyssla nuncupatam lacha, que in prata civilia violenter erupuit et emanavit effluxitque post obstaculum novum al. tama, superius Solecz... sub Warschowia sitam... dedimus.* o 1582 ZapKościer 40v, SPXVI *yesli by tefz szyę czo kafzyelo [lege: kazielo] tak tama okolo Mlina.* o 1586 PudlFr 25, SPXVI *TAMy fye porwały / frodze szumi wodą.* o (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.2 351 *Lecz kiedy zastarzała rozerwie się tama, znaczna musi być dzióra.* o 1777 Os.Fiz. 265, L *Tamę bić trzeba, aby woda lądu nie podmywała.* o (1897) 1949 Prus Far.I 114, DOR *W nadbrzeżnych tamach otworzono śluzy i woda gwałtownie zaczęła wypętniać kanały tudzież olbrzymie jezioro sztuczne.* o (1934) 1947 Cent.Wyspa 270, DOR *O kilometr od brzegu zamknięto tamą 20-metrowej wysokości dość dużą kotlinkę, w którą z hukiem wpadają strumienie z okolicznych gór.* – STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. 2) ‘Verpflichtung zur Gemeinschaftsarbeit beim Bau und bei der Reparatur von Dämmen’ – ‘obowiązek pracy kolektywnej przy budowie lub naprawie tamy’: [einzQu.] 1495 Matr II nr 491, STP *Mentionantur labores al. scharwarki et agger generalis al. thama.* – nur STP. 3) ‘Barriere, Widerstand’ – ‘przeszkoda, sprzeciw’: (†1581) 1601 SzarzRyt C2v, SPXVI *On [...] śmiał być nawalnością tamą Páñońskim.* o 1728–1743 Nies.Kor. 18, L *Dalszym iego honorom śmierć prędką tamę rzuciła.* o (1882) 1948 Jez Uskoki II 73, DOR *Baron rękę wyciągnął w celu postawienia tamy temu słów potokowi, który się lał z ust kawalera.* o 1955 Twórcz. 10 s.31, DOR *Tłumiłam tzy, tłumiłam głos, wzbierający uczuciem, które wdziera się nieokiełznaną siłą i niweczy wszystkie tamy wzniesione przez rozum i rozsądek.* – SPXVI, L (fig.), SWIL (fig.), SW (przen.), DOR (przen.). 4) ‘Bauwerk in einem Bergwerk, das einen Teil des Abbauhohlraumes von anderen trennt’ – ‘budowla odgradzająca w kopalni jedną część wyrobiska od drugiej’: [hapax] 1939 Sęcz.Ochr. 58, DOR *Kierunek prądów powietrza (wiatrów, jak mówi górnik) reguluje się za pomocą ruchomych zapór, nazywanych przez górników tamami, zwykle pojedynczych, a w miejscach o dużym ruchu – podwójnych. Tamy powietrzne muszą się samoczynnie zamykać.* – SW (gór.), DOR (gór.). ◇ **Var:** *tam* subst. m., [hapax] (1297) 18. Jh. PPom 496, STP – nur STP; *tama* subst. f., 1474 WierzbWarsz 20, STP – STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. ◇ **Etym:** mhd. *tamme*

subst. f., ‘Damm, Deich, auch übertr.’, LEX, nur für Inh. 1, 3. ◊ **Der:**
tamować v. imp., ‘dämmen, eindämmen’, 1564 MAÇZ 5d, zuerst geb. MAÇZ,
nur für Inh. 1, 3; *tamka* subst. f., 1782 Os.Żel. 86, L s.v. *taras*, zuerst geb.
L, nur für Inh. 1; *tamowy* adj., zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *tamiarz* subst.
m., ‘jmd., der mit dem Bau und der Pflege von Dämmen in einem Bergwerk
beschäftigt ist’, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 1, 4; *tamowy* subst. m., ‘im
Bergwerk Vorarbeiter bei den Dammarbeiten’, zuerst geb. DOR, nur für
Inh. 4. ❖ Der Beleg von 1297, STP stammt aus einer deutschen Quelle
außerhalb des Gebietes der Entstehung der polnischen Hochsprache, die
sonst nur *tama* subst. f. kennt. LINDE bucht auch den Warschauer
Straßennamen Tamka.

« zurück blättern vor »